

Venner af Rold Skov gennem 25 år – II. (Jubilæumssæsonen 2012)

Søndag den 16. september var der flag på den store parkeringsplads i den østlige udkant af Rebild. Det var der også hele vejen op til Vedstedskovhus. Der var fest i Rold Skov, thi det var netop på denne dag, at Rold Skovs Venner havde valgt at fejre sit 25 års jubilæum.

Bestyrelsen havde forberedt denne dag gennem meget lang tid, herunder ikke mindst gennem de seneste to måneder. Dette var alt sammen mundet ud i, at dagen skulle starte med en kort travetur i Brændeskoven, hvorefter der ville være reception i Vedstedskovhus. Til hjælp med sidstnævnte havde vi 'entreret' med vildtkonsulent Ivar Høst om at han ville stå for menuen i form af en grillstegt dådyrbuk garneret med tilbehør fra Rebildhus. Han havde selv været på Livø for at få den skudt nogle dage før.

Bestyrelsen mødte således op i Vedstedskovhus til medbragt kaffe og rundstykker allerede fra morgenstunden. Alle havde forlods haft en opgave med diverse indkøb, forfatning af festsang og kontakter til omverdenen. Nu drejede det sig om at gøre huset klar til vore forhåbentlig mange gæster. Her blev vi da heller ikke skuffede. Allerede ved starten af den korte travetur var der mødt 112 personer op, og det skulle blive til mange flere senere. Et kvalificeret skøn taler om 150 i alt.

Helge indleder turen ved at gå forbi Rebildhede og derfra fortsætte ind i Brændeskoven. En tur i gammelkendt terræn, men ad helt 'nye' veje, hvor vi aldrig har gået før. Utroligt, at det stadig kan lade sig gøre efter 25 år. Da turen er kort bliver den også med hyppige stop, og modsat det normale, har Helge denne gang valgt at fortælle nogle små anekdoter fra vore mere end 200 gennemførte ture. Han gør dog en undtagelse, idet han beder formanden om at fortælle den første, idet han siger. Per, jeg synes, at du skal tage den allerførste, for den fortæller jo om hvilken flok amatører, vi er. Historien lyder som følger.

For mange år siden faldt jeg i snak med Helges daværende nabo, skovfoged M.B. og sagde da til ham, at det var meget spændende og berigende, at være med Helge Qvistorff på tur. Hertil svarede M.B., til min store overraskelse med de bevingede ord. "Han aner ikke et klap om træer". Det var lige en overskrift, jeg kunne bruge til en kronik, jeg følte trang til at skrive om vores turleders formidable evner som fortæller, om Rold Skovs Venner og om Rold Skov med alle dens herlighedsværdier. Men jeg vil dog lige sige. *Skulle* Helge på turen i dag komme ind på at fortælle noget om træer. Tag det lige med et gran salt!

Ved næste stop kalder Helge Esther hen til sig. Esther var i mange år medlem af bestyrelsen og kan mindes, at før vi skulle på den allerførste tur, mens vi endnu gik til undervisning hos Helge under aftenskolen, var der en mand, der ringede til Helge for at spørge, om turen var aflyst på grund af et kraftigt snevejr. Så stopper vi, siger vedkommende. Skal jeg fortælle jer, hvem det var, siger Helge. Ja, råber deltagerne. Nej, råber vedkommende. Helge gjorde det så heller ikke, hvilket var meget venligt, synes i hvert fald denne skribent.

Lidt længere fremme er Helge igen på banen med en historie. Da vi ikke kendte hinanden så godt som vi gør nu, og nogle af deltagerne heller ikke var klar over hvor ekstraordinært et

religiøst og pænt menneske, jeg er. Tænk, så var der en af deltagerne der spurgte, om jeg kendte forskel på et han- og et hunpindsvin. Jeg må sige, at det gjorde jeg ikke. Men vedkommende kunne så fortælle, at det har at gøre med, at man skal tælle piggene, fordi hanpindsvinet har én mere. Da vedkommende kom hjem til de små stuer i Hasseris, og konen havde nusset om ham, som hun så ofte gør, så gav hun ham sådan en skideballe. Det var velfortjent, idet hun gav udtryk for, at sådan noget kunne man virkelig ikke fortælle den pæne mand.

”Den pæne mand” gentog hun. Hvad siger du så, spørger Helge, hvortil vedkommende svarer: ”Den opfattelse har hun i hvert fald ikke mere”. Stort latterbrøl fra deltagerne.

Vi er nu kommet så langt, at vi har haft nogle kig ud over Rebild Skovhuse før Helge stopper næste gang. Det første skovløberhus, vi gik forbi ude ved asfaltvejen var Rebildhedehus, siger han. Navnet fortæller os, at vi ikke skal meget mere end 100 år tilbage før end alt det, vi nu er gået igennem var hede. Rebild lå sådan set omgivet af hede. Det næste hus, vi gik forbi, det gule stråtede hus, var Kobberkrog, og lige her ligger det kønneste af dem alle sammen, Bjergmosehus. Oppe bag ved på bakken ligger en lille sø, og da den ligger temmelig højt, har den fået navnet Bjergmosen.

I mange år boede der en skovløber her, og under krigen sørgede Jens Hvass for, at én af dem, der var jagtet af tyskerne, kunne få lov til at bo og gemme sig her. De fleste af jer kender ham sikkert. Det var købmand Vagn Larsen, herreekviperingshandleren fra Aalborg. I dag bruges det til unge mennesker, som ikke altid opfører sig lige ordentligt. De kan så komme her ned og se på alt det smukke og måske få det bedre i sindet. Helge vender sig og kigger ud over det åbne land og siger. Her har I Rebild Skovhuse, som jeg har et særligt forhold til, fordi jeg boede her i 25 år, og det *er* et vidunderligt sted.

Bo Rosbjerg fortæller, at Vagn Larsen blev velhavende og kom til at bo henne i Kyø Skovhus, hvor Bo nu selv bor så vidunderligt i dag, fortsætter Helge. Hvis man skal give et billede af hvor velhavende Vagn Larsen var, så købte han senere Buderupholm og indrettede den så smukt. Min kone og jeg var engang inviteret med til middag. I øvrigt sammen med Aalborgs borgmester, Marius Andersen. Og tænk, der var dækket op med Flora Danica. Meget elegant, man turde dårligt spise. De havde et køkken, som mange har i dag, men som ikke var særligt brugt den gang, nemlig et samtalekøkken. Det stod et bord og en slagbænk, hvor jeg vil tro, at der kunne sidde 20 mennesker. Og der var dækket op til natmaden med juleplatter i rækkefølge efter årstal, startende med den allerførste. Så var man altså noget velhavende. (Ak ja, tiden forandrer sig. I dag er der ingen, der vil have dem. red.).

Vi stopper næste gang ved et stort hul, som formodentligt engang har været en grusgrav. Jeg har nogle steder i skoven, som jeg kalder mine hellige steder, siger Helge. Og et af dem, det er lige her. Jeg sad ofte her på toppen af den stejle skrænt, hvor der halvanden meter neden under mig var en rævegrav. At sidde her lige så stille og roligt og se ræveungerne løbe og lege var en stor oplevelse, så jeg holder meget af dette sted.

Helge beder nu formanden om at fortælle en løgnehistorie, og det gør han gerne, for det er ikke ham selv, der har fortalt løgnehistorien, men en forfatter med pseudonymet Vic. Revald. Det kommer sig af, at der i Store Arden Skov findes en lokalitet ved navn Filkes Mose, men da der ikke er så meget historisk stof at fortælle om i denne skov, måtte ovennævnte forfatter selv ’opfinde’ historien, der lyder som følger:

”Jeg kan fortælle, at Filke slet ikke hed Filke, men Fylke, hvilket kom sig af at han kom oppe fra Norge, hvor dèt, som svarer til vores herreder kaldes fylker. Det var netop på denne måde han havde fået sit navn. Han hed Theodor Fylke, var født i 1763 og døde i 1845 ca. 83 år gammel. Han var oprindeligt sømand, kom ud at sejle og blev i øvrigt optaget af pirater ude på østen, hvor han var i 9 år til han endelig slap fri. Han kæmpede mod adskillige svenske konger og vistnok også mod andre fjender.

Der var det pudsige ved Theodor Fylke, at han kunne håndspålægge. Og på det tidspunkt havde man her på Lindenborg en lensgreve og lensgrevinde, der havde en syg datter på 12 år.

Da man hørte at Fylke kunne helbrede, prøvede man at kalde på ham, og han kom faktisk og håndspålagde pigen oppe på selve slottet. Pigen blev helbredt, og som belønning blev Fylke optaget her på Lindenberg, hvor han egentlig ikke skulle lave så meget, blot gå og hygge sig. Han døde i 1845, hvorefter han fik denne mose opkaldt efter sig, hvilken dog af en eller anden årsag kom til at hedde Filkes Mose".

Se, det var jo en historie, der ville noget. Og forfatteren? Ja, ud over navnene Victor og Evald, har han tillige et meget kendt navn i Rold Skov sammenhæng.

Efter endnu en tids vandring tager Helge igen ordet. Vor formand skulle engang på fjeldvandring med rygsæk, så han var nødt til at træne pga. manglende kondi. Han kom her til Rold Skovs Venner med en rygsæk, hvori der lå en jernbaneskinne på 18 kg. Du kan lige så godt fortsætte, for du kender jo historien meget bedre end jeg, siger Helge. Jeg havde to kolleger på elværket, der havde været på fjeldtur flere gange, og da de vidste, at jeg færdedes meget her i Rold

Skov, inviterede de også mig med på nok en fjeldtur, siger fmd. I Sverige er der lagt faste vandreruter ud. De såkaldte "Leden", hvor man tillige kan overnatte på små lejrpladser i faste shelters. Da jeg vidste at mine kolleger var i en god kondi, og da jeg havde fået at vide, at jeg skulle have 18 kg på ryggen, tænkte jeg. Du må hellere træne lidt på vores ture her i skoven. Men da jeg havde pakket rygsækken manglede den en del i at veje de 18 kg, og da det tungeste jo altid skal placeres foroven, fandt jeg en stump jernbaneskinne, jeg havde fra Hadsundbanen, og smed den oveni. Det opdagede Helge desværre, så for hvert kvarter lod han en sygeplejerske tage min puls, hvilket var til stor moro for selskabet. Det var jo sådan set venligt gjort, men jeg tror nu nok, at det mest var for at drille. Hvordan det gik på selve turen skal jeg nok undlade at fortælle her, sluttede formanden. Troede han. For på kraftige opfordringer måtte han også fortælle denne del af historien, men det skal ikke beskrives her, idet det jo ikke er relevant i forhold til vores virke i Rold Skov.

Som det sydligste punkt på dagens tur runder vi "Den Narre Kjald". Den Nørre Kilde er nok den største og den flotteste af alle Rold Skovs gamle stensatte brønde, siger Helge. Der ligger også to henne ved Grøndalen, ligesom der oppe i Nørreskoven ligger nogle stykker. Vi har en båndoptagelse med en gammel kone, som kunne fortælle om hvordan man i gamle dage gik her over og hentede vand. Der *kan* stadig stå vand i den, men den har den sikkert været meget flottere end den er i dag, hvor nogle af de øverste sten desværre mangler.

Nu går det atter mod nord, og på et tidspunkt kalder Helge på Knud og siger. Det forholder sig således, at vi igennem mange år havde en dygtig sekretær, der hed Knud Andersen. (Men hvis han lige vil lukke ørerne et øjeblik, kunne jeg godt finde på at sige, at det var hans kone, der lavede det meste af arbejdet). Hans kone havde rund fødselsdag, der blev holdt på Rold Storkro, hvor vores formand pludselig fik en genial idé (i sammensværgelse med Helge. red.), og sagde: Helge, vil du ikke godt gøre mig en tjeneste. Nu har Knud været en dygtig sekretær i mange år, vil du ikke godt holde en lille tale og samtidigt degradere ham. Jeg gjorde som formanden havde sagt og holdt en pæn tale og fortalte, at nu havde fmd. fået den geniale idé, at Knud skulle degraderes og ikke længere være sekretær, men i stedet ville hans hustru, Hanne, blive udnævnt til sekretær. Det var jo ikke særligt pænt på en rund fødselsdag. Det var også tydeligt at se, at Knud blev meget beklemt og bleg i ansigtet, men han lyste snart op igen, fordi jeg kunne fortælle ham, at formanden i sin genialitet i stedet for havde udtænkt, at Knud skulle forfremmes og være generalsekretær.

Rold Skovs Venner har en generalsekretær. Men Knud, fortsætter Helge. Rold Skovs Venner var på weekendtur på Lovns halvøen, hvor det sydligste punkt hedder Knudshoved, og fmd. havde fra starten sagt, at han ikke ville høre nogen billige bemærkninger om, at der her var noget øde og tomt. Men generalsekretær Knud er ikke sådan at bide skeer med. Fordi, dagen

efter kom hævneren nede ved stranden da Knud stoppede op ved en lille tap, der stak ud i fjorden. Da denne ikke havde noget navn, sagde Knud til alle deltagerne: Den har ikke noget navn, men for eftertiden skal den hedde Pers Tap.

Det var så den sidste historie ude i skoven. Den fortsatte tur går ad andre ”nye og ukendte” veje til vi atter passerer Bjergmosehus og Kobbekrog. Herfra fortsætter vi mod vest ind mod Rebild, hvor vi drejer op forbi Rebild Efterskole og kommer således ud på Himmelandsvej lige overfor p-pladsen hvor vi startede. Herfra var der en kort tur op til vores faste basis på denne vor jubilæumsdag, Vedstedskovhus.

Receptionen

Som nævnt i indledningen, havde vi ’entreret’ med statsskovens vildtkonsulent, Ivar Høst om at stå for menuen i form af grillstegt dådyrbuk garneret med tilbehør fra Rebildhus. Et valg, der simpelthen ikke kunne være bedre. Selvom der efterhånden var dukket ca. 150 mennesker op, var der rigeligt af alt. Det være sig både steg, bøffer og røget skinke, alt sammen af dådyrkød. Hertil kom en flot garniture i form af forskellige salater og lune kartofler med tilhørende dressinger samt flødekartofler.

Efter en stund da alle havde fået stillet den værste sult og tørst var det så blevet tiden for at de, der havde noget på hjerte i dagens anledning, kunne udtrykke det i ord. Og tænk, formanden fik endda lov til at være den første. Han indledte med kort at gøre rede for hvorledes Rold Skovs Venner var opstået efter at en gruppe mennesker var blevet undervist i naturens glæder af Helge tilbage i 1987. Både holdet og Helge havde da syntes, at vi havde haft det så godt og så hyggeligt sammen, at vi ville fortsætte for os selv. Dog var det ikke uden betingelser fra den kommende turleders side. Disse var med Helges egne ord som følger:

”Da tanken om Rold Skovs Venner opstod ved julekomsammen på Hotel Rebild Park i 1987 måtte den håndplukkede bestyrelse acceptere Q.s betingelser for foreningen, hvis han skulle gå med dem. Og med hans fuldstændige og indebrændte aversion mod foreningers vedtægter, generalforsamlinger, kedelige fremlæggelser af regnskaber, bestyrelsesvalg, afstemninger og valg af dirigenter med mere, forlangte han, at foreningen skulle være aldeles udemokratisk. Således, at bestyrelsen supplerede sig selv, at der ikke skulle være generalforsamlinger, at der ikke skulle være vedtægter, at ingen måtte tjene noget på foreningen, og at hans honorar var en plade flødechokolade.

Protesten var stor, men den måtte de spise, hvis de ville ud at gå ...!”

Sådan var det, sådan blev det og sådan har det været lige siden. Og vi kan jo kun konstatere, at det har fungeret glimrende, når vi stadig kan holde skansen efter alle disse mange år, fortsatte formanden. Tænk, hvor mange kilometer vi har travet sammen. Da Helge blev hædret af skovrider Bendt Egede Andersen i 2008 og fik sit eget personlige træ i Rold Skov, regnede vi ud, at vi havde gået en strækning, der svarer til en tur til Rom. Nu er vi altså kommet mindst 300 km syd for Rom.

Igennem alle disse år er der gået mange tusinde mennesker gennem vore rækker. Vi ser det stadig som en vigtig opgave at dele naturens glæder med andre. At fortælle om skovens herligheder, dens kilder, søer, moser samt dens flora og fauna. Fortælle om skovens historie, hvor mennesker har sat deres spor, lige fra alle oldtidsminderne til mange andre former for påvirkning op gennem historien. Hertil kommer de mange anekdoter og historier, som Helge er en mester i at garnere det hele med.

Jeg vil gerne fremhæve og sige tak for det gode samarbejde, vi har haft med alle Rold Skovs ejere. For Statsskovens vedkommende først med Uffe Laursen og nu med Bendt Egede

Andersen. Uffe Lauersen har endda senere inviteret os til at besøge ham på hans nye embede i Fussingø. Bendt Egede har ligeledes været utroligt imødekommende og venlig i alle retninger, ikke mindst da Helge skulle have sit træ. Hos Lindenberg sker kontakten til jagtchef Elisabeth Svendsen pr. brev, og hos Nørlund ringer vi blot til skovfoged Jan Christensen. Endelig er det godsejer Vincents Juul personligt, vi har kontakt med på Willestrup.

Sluttelig vil jeg gerne sige tak til vores medlemmer for deres trofaste opbakning, den er jo en forudsætning for at arbejdet vil fortsætte. Tak til bestyrelsen for det arbejde som hver især af jer udfører, således at vores fælles virke kan fungere på bedste vis. Til allersidst vil jeg bringe en helt særlig tak til Helge, du har bare gjort det godt. Tak.

Efter en lille pause er det så Helges tur til at tage ordet.

Helge indleder sin tale med at mindes den julefrokost, hvor maden var forsinket. Jeg fandt da, at jeg måtte gøre et eller andet for at få tiden til at gå, så jeg præsenterede bestyrelsen ved at udnævne dem til ministre alle sammen. Jeg startede selvfølgelig med formanden, som jeg udnævnte til statsminister. Vores formand, statsminister Per Andersen har igennem 25 år stået for denne forening, og har gjort et stort arbejde med agtelse for alle de tusinder af mennesker, som har gået med på vore ture igennem alle disse år.

Helge vender tilbage til, at han ikke var meget for, at Knud skulle miste sin bestalling som sekretær fordi vi syntes, at hans kone lavede mere end han gjorde, og derfor blev udnævnt til sekretær. Knud blev dog udnævnt til generalsekretær og er dermed vores udenrigsminister, og som sekretær må Hanne derfor betragtes som vores indenrigsminister.

Så er der vores økonomi- og finansminister. Gennem 25 år har Birgit Eriksen gjort et utroligt godt arbejde sammen med sin mand Bent, der har støttet hende så fint.

Så har vi vores socialminister, Käthe Mørk Larsen, som smiler hele tiden og som sørger for at medlemmerne har det rart og er glade. Käthe vil overtage Birgits plads på finansministerposten inden længe.

På et vist tidspunkt fandt vi ud af, at vi jo også i Rold Skovs Venner bliver ældre, således at vi må have en vis fornyelse. Og her har vi Bente Bruun, som vi forventer os meget af, og som jeg næsten vil sige er kulturminister. Hendes mand, Kurt, vil støtte Bente i det vigtige job som minister og vil også fremover støtte hende meget.

Så har vi vores erhvervsminister, John Kovshøj og hans kone Vivi, som også er den nye generation i bestyrelsen, og som jeg er sikker på vil være med til, at vi også kan have det godt, når vi mødes igen om 25 år.

Endelig er der Lennart Greig og Jette. Lennart er vores informationsminister, som sørger for at alt vores EDB fungerer til dagligt. EDB fungerer jo ellers aldrig, men i Lennarts tilfælde, så fungerer det altid.

Alle de mennesker. Jeg ved ikke, hvor meget vi egentlig har at takke dem for. Det går så strygende nemt det hele. Flyder stille og roligt af sted ligesom Lille Blåkilde. Der er aldrig problemer. Jeg kan ikke sige, at det er bestyrelsesmedlemmer. Det er familie og I skal have tusind tak. Det er noget, jeg føler herinde. Jeg tror også, at det er noget som vore medlemmer føler. (Der kvitteres med en kæmpe klapsalve). Når det er sagt, så vil jeg også rette en personlig tak til jer alle sammen. Også til de, som ikke er her i dag, men som har været med på vore mere end 200 ture, som vi har haft sammen. Og tænk jer. Mere end 200 ture, og vi har aldrig nogen sinde gået den samme tur. På turen i dag kom vi steder, hvor vi aldrig har været før.

Og så, en stor tak til Statsskoven. Jeg kan ikke undlade at sige Statsskoven, uden at jeg siger Bendt Egede Andersen. Vi havde her i Rold Skov en skovrider, der hed Jens Hvass. Han gjorde så utroligt meget for Rold Skov. I dag har vi en skovrider, der hedder Bendt Egede Andersen. Han har gjort så utroligt meget for denne skov. Det er ikke noget, som kun jeg skal takke for. Det er noget, som vi alle sammen skal sige tak for. Han har virkelig gjort, at der

kommer så mange nye seværdigheder. At der åbnes så mange nye muligheder i denne skov. Bendt – tak. Når det er sagt, så skal der også lyde en tak til Lindenberg, Nørlund og til Willestrup. Der skal også lyde en tak til den forholdsvis nye organisation, Rold Skov Natur- og Kulturcenter ved Uffe Westerberg, som har været med til, ikke bare at hjælpe os med at formidle vore ture, men også har været med til at skabe så mange nye muligheder i Rold Skov. Det er Uffe Westerberg, der står for denne organisation. Han skal også have tak. Men der er én, som jeg gerne vil takke, og måske takke mere end nogen anden – og det er Rold Skov. Denne skov, der taler så meget til os alle sammen, og som vi har så utroligt meget glæde af. Vil I godt tage jeres glas, og så lad os skåle for Rold Skov, slutter Helge sin flotte tale. Der blev da også kvitteret med et langvarigt bifald.

Skovriderens tale

Ja, jeg har lyst til lige at sige lidt. Tak for de mange pæne ord, både fra Per og fra Helge, som jo selvfølgelig luner. Jeg har ikke snakket med de andre skovejere i Rold Skov, men jeg tør godt på skovejernes vegne sige tillykke med dagen. Jeg vidste ikke før i dag, at der var tale om en gruppe så stærkt radikaliserede medborgere med så udemokratiske traditioner, men det gør sådan set ikke noget. Jeg tror ikke, at der er ret mange skove i Danmark, der har en sådan venne-

eller fanklub, og det er vi selvfølgelig vældig stolte af. Vi opfatter jo jer som de egentlige brugere. De oprindelige, de rigtige brugere af skoven. I er vores stamkunder, stamgæster i skoven. I dag, der vælter vi os jo i forskellige kunde- eller brugergrupper. Jeg går ikke ud fra, at der er nogen her, som fik den vanvittige idé, at svømme tre kilometer rundt i 14 grader varmt vand. Sådan nogle grupper har vi også nede i Store Økssø, men jeg tror ikke, at det er nogen af dem, der er tilstede her i dag. Sådan er der så mange forskellige, men I er de rigtige, der går i skoven og fortæller og hører og oplever skoven som den er, og er en af de ældste brugergrupper. Jeg håber, at I vil blive ved og kan fejre 50 års jubilæum om 25 år. Jeg kan heldigvis se, at der er mange yngre medlemmer tilstede, at der kommer nye til nedefra. Når formanden og turlederen er ude med det store fremmøde i dag, så skyndte formanden sig at sige, det kan ikke være pga. turlederen, hvortil turlederen konstaterede, det kan ikke være pga. formanden. Så må jeg jo konstatere, at så kan det kun være pga. skoven. I er jo et godt grundlag for at det kan fortsætte, selvom turleder og formand er lidt mere end 25 år, så skulle der jo være god basis for at det kan fortsætte. Så tillykke med dagen, jeg håber, at I vil blive ved med at bruge skoven rigtig meget, også i de kommende år.

Også denne gang blev der kvitteret med stor klapsalve fra vore medlemmer. Stor tak til Bendt Egede for de gode og velmenende ord.

Anders og Käthes jubilæumssang

I dagens anledning havde Anders og Käthe skrevet en munter jubilæumssang, som går på melodien ”Vi lister os af sted på tå”, der som bekendt stammer fra skuespillet ”Folk og røvere i Kardemomme by”. Anders kunne desværre ikke være tilstede pga. uforudset sygdom. Det var ellers meningen, at Anders ville have underholdt med musik på nogle af alle de mange instrumenter, han mestrer, men sådan skulle det ikke være. Derfor måtte Käthe synge for uden musikledsagelse, hvilket heller ikke i sig selv var noget problem. Käthe har, som det er mange bekendt, en fantastisk god sangstemme.

Helge tager atter ordet

Jeg vil lige sige, at det er synd, at Anders ikke kan være her i dag fordi han er sløj. Han ville ellers være kommet og hygget om os med sin sækkepibe og harmonika og andre af alle de

instrumenter, han behersker. Nu sender vi ham alle sammen en kær tanke.

Og så vil jeg gerne sige, at jeg med vilje har overset en person i dag. Fordi vedkommende egentlig står i centrum af det hele. Et menneske, som jeg sætter så utrolig stor pris på og som er en katalysator for mit mishag med denne vanartede formand. Hver gang jeg har tværet med ham, så kan vedkommende mildne tingene ved at strø sukker på. Det gør vedkommende ofte og jævnlige. Som I sikkert også alle sammen godt ved, er det en stor nødvendighed. Han *er* utålelig. Hanne (formandinden), kom her hen til mig. Hanne er den person, som gør, at jeg kan holde den mand ud, og har kunnet holde ham ud i 25 år. Hanne, jeg holder meget af dig. Og det er også Hanne, som har stået i spidsen for hele det hold, der i dag har gjort, at vi kan få så dejlig mad og servering, og at det hele er foregået på så fremragende en måde. Hanne er chefen for det hele. Lidt overbestyrelse for denne sag. (Der klappes atter højlydt). Hanne, hvordan skulle vi holde din mand ud, hvis vi ikke havde dig, slutter Helge.

Epilog

Hermed var talerækken slut, men ikke det hyggelige samvær. Der var stadigvæk rigeligt af mad og drikke. Folk kunne således stadig få sig en god snak over et enkelt glas eller to, og på et tidspunkt havde vi endda fornøjelsen af, at endnu en af skovens folk dukkede op. Vi har igennem alle årene haft et helt specielt forhold til en af de ansatte på skovridergården, nemlig sekretær Susanne Holmberg. Susanne er den, der altid har kvitteret på vore ansøgninger om at arrangere vore ture. Men ikke nok med det, ud over det officielle og måske lidt stive statslige system, har Susanne næsten altid haft en munter eller venlig bemærkning at føje til. Så tak for det, det var hyggeligt at du dukkede op.

En glad bestyrelse

Ved fælles hjælp var der nu blot tilbage at rydde op, men når der er mange hænder går det jo som en leg. Efter fælles dåd kunne en glad bestyrelse vist godt tillade sig at konstatere at succesen var hjemme. Ja, det var næsten nærliggende at bruge statsministerens ord (altså den rigtige), ”Vi gjorde det”. Tak til alle som bidrog til en god og minderig dag. Både internt og eksternt.

Tur 2.

Så blev det ”hverdag” igen. Søndag den 14. oktober drog Rold Skovs Venner ud på en dejlig efterårstur i områderne omkring Sønderkov og Hesselholt Skov. Trods det, at vejrprofeterne havde truet med at det skulle blive en våd omgang, mødte der alligevel 54 personer op på p-pladsen i Grøndalen og hvad skete der? Vi fik ikke en dråbe regn på hele turen.

Efter velkomsten indledte Helge turen med at gå direkte op til ”den store gravhøj”, men inden vi går helt derind starter han med at sige. Der står i indbydelsen, at formanden sikkert vil fortælle noget om gravhøje, hellekister og stendysser, men det har han bedt mig om at gøre i stedet for. Men jeg ved ikke ret meget om jættestuer og den slags. Jeg er mere interesseret i menneskenes historie. Men det skal selvfølgelig gøres, og for at I overhovedet ikke skal være i tvivl om hvornår sådan noget foregår, startede stenalderen for 6.200 år siden, bronzealderen for 3.800 år siden, jernalderen for 2.500 år siden og vikingetiden for 1.000 år siden.

Hvordan ved vi, at det startede for 6.200 år siden? Det ved vi faktisk temmelig sikkert. Jeg vil sige, næsten på årstal. Det er en sjov historie, som jeg selv blev meget overrasket over. Da jeg skrev bogen om Rold Skov, blev jeg gjort opmærksom på, at det er på grund af en plante som vi kender alle sammen. Nemlig lancet-vejbred, der vokser overalt. Når man gennem pollen-analyser finder pollen af vejbred, er man også sikker på, at der har været agerbrug, idet den

hænger uløseligt sammen med agerbrug. Der er det fantastiske ved det hele, at man især i skovene har fået lavet pollenanalyser. Det er ellers meget sjældent og meget kostbart og noget, der tager utrolig lang tid. Man sidder i månedsvis og tæller og tæller og tæller hvad der er af pollen i disse prøver. Her i Jylland har vi måske bare en håndfuld. Men man lavede én i Store Økssø ud fra den betragtning, at pollenet i Store Økssø er fuldstændig uberørt, så hvis man lavede en pollenanalyse her, kunne man finde ud af hvornår træerne var indvandret her i Himmerland. Der kom den meget store overraskelse, at bøgen indvandrede som det allersidste træ for kun 500 år siden.

Så kom mennesket og begyndte at lave agerbrug, og ganske kort tid efter de at var kommet, begyndte de at lave deres store gravsteder, kaldet megalitgrave eller storstensgrave. Især her på egnen har vi rigtig mange, og det er heldigt, at de ligger i en skov, således at man ikke har fjernet dem. Især da man begyndte at lave jernbaner tog man overhovedet ikke hensyn til stendysserne, idet man bare tog stenene og knuste dem. Men her har de fået lov at blive, og der er et sted oppe i den nordlige del af skoven, hvor der på bare 1 km² findes 50 kæmpehøje. Skørping sogn er det sogn i Danmark, der har næstflest kæmpehøje i dag. Ifølge Trap er der 10 langdysser, 161 bevarede høje og 49 der er sløjfede. (Det er ikke rigtigt, siger Helge, der er mange flere).

Man sagde gennem mange år at en høj, som den vi står ved her, var lavet af enkeltgravsfolket, der kom hertil fra Sverige og indtog Jylland. Hvis jeg husker ret, så var det i 1896 at en forholdsvis ung historiker fandt frem til det. Det har man godtaget i 100 år indtil en anden historiker satte et stort spørgsmålstegn ved det. I dag er holdningen, at det *var* ikke rigtigt. I dag er der to muligheder. Enten kom enkeltgravsfolket sydfra og indtog landet, eller også var det bare en ny begravelsesform, som dem der boede her i forvejen indførte. (Det sidste er det helt rigtige. red.). Men enkeltgravsfolkets grave kan I altid kende på, at de ikke er særligt høje, og her i området er der rigtig mange af dem. Og så ligger der en høj derinde, som vi skal ind og se på, slutter Helge.

Her inde på Rold Skovs største gravhøj indleder Helge med at sige. Der er huller i den, hvor der har været gravet. Der er en central grav, og så er der grave ude i periferien. Der er i kraft af højens størrelse, at der er det.

Jeg har et særligt forhold til denne høj, for da jeg løb mine ture i skoven hver dag, satte jeg mig ofte her op for at reflektere over hvad der egentlig findes og hvordan det var foregået. Nogen vil sikkert vide, at jeg i en årrække til jul skrev en bog om et eller andet emne om skoven. Et år tænkte jeg, om jeg skulle lade bogen handle om denne kæmpehøj og dem, der ligger her. Hvordan deres liv havde været. Det ville være logisk at sige, at det er en bronzealderhøj fordi den er så stor. Den er dog ikke så høj i forhold til størrelsen, så jeg vil stadig tro, at det er enkeltgravsfolket, der har stået for denne her. Der er mange bronzealderhøje i Rold Skov. F.eks. er Roldhøj ved Stendalsvej i Rebild en bronzealderhøj, ligesom den anden Roldhøj ude i den østlige del af skoven også er det. Især oppe i den nordlige del af skoven er der masser af dem, bl.a. Svinehøjene og dem ved kulbrænderens hus. Også i Skørpinglund er de rigtig flotte.

Helge slutter med at fortælle om hvordan de forskellige træarter indvandrede i Danmark efter istiden. Efterhånden som menneskene kom til og bosatte sig, blev mange skovområder ryddet for at man kunne dyrke jorden. For Rebilds vedkommende for 5.700 år siden. De første spor heraf ses som før omtalt gennem tilstedeværelsen af planten lancet-vejbred og ikke mindst de mange gravminder som Rold Skov er så rig på.

Turen fortsætter nu gennem Sønderskoven i sydlig retning, men ikke ret langt før Helge igen stopper op for at fortælle mere om vore forfædres prægtige gravhøje. I New Grange, cirka 40 km nord for Dublin i Irland, ligger der en række kæmpehøje, som er de største i Europa. Kulturen med at lave disse storstensgrave var noget, der fandtes i hele det nordeuropæiske område. Især i det nordvesteuropæiske: Danmark, England, Irland og Bretagne, – især i det

keltiske område. Når vi taler om kæmpehøjene oppe ved Dublin, så er det ikke sådan en lille en som den der, siger Helge og peger tilbage på Rold Skovs største gravhøj. Den er 110 m i diameter og er meget høj. Den er også meget flot med store sten hele vejen rundt. Man kan gå ind i den ad en gang, der er så høj, at man kan gå fuldt oprejst. Når man kommer helt ind i det centrale rum, så står man i et rum, hvor der kan stå 30 mennesker. Så går lyset stille og roligt ud mens der ganske svagt spilles noget keltisk musik. Man står nu og venter i en rum tid, og ser så lyset komme i en skakt. Det er symbolet på det lys, der kommer den 23. juni hvert år. Den er bygget så nøjagtigt, at lyset kommer ind ved sommersonhverv og rammer bagvæggen inde i det centrale rum. Det er meget, meget flot.

Ved at bevæge os videre mod syd ad Kabelvej ser vi pludselig, at man er i fuld gang med at bryde de gamle ammunitionsdepoter ned. Om disse nutidens "bronzealderhøje" siger Helge: I mange år var det hemmelige Nato depoter hvor man havde krudt og kugler liggende, men nu skal de åbenbart væk. Det var da dejligt, så er den kolde krig forbi. (Så kan du da ikke mere forville dig der ind, siger fmd. til Helge). Per henviser til, at jeg altid gerne ville ind og se, hvad der var inde i disse depoter, fortsætter Helge. Så en dag, jeg var ude at løbe i skoven,

kom jeg forbi et depot, hvor der udenfor stod nogle vogne med disse "bomber". Der var ikke et menneske at se, hvilket jeg syntes var meget underligt. Men så tænkte jeg, her har du en chance for at løbe ind og se, hvad der er i dem. Bunkeren var dog ikke mennesketom, så jeg spurgte meget uskyldigt, vil I ikke godt være venlige og fortælle mig, hvordan jeg kommer til Rebild Skovhuse, hvortil en af dem svarede: Qvistorff, du skal bare løbe lige ud.

Vi fortsætter atter et stykke vej sydover før Helge igen stopper op ved et depot og siger. Når jeg sad henne på den store kæmpehøj og filosoferede, så var det også med en vis interesse for hvordan disse mennesker mon levede. I dag ved man meget mere end for bare 30-40 år siden. At deres kultur var langt højere, end vi egentlig var klar over. De var klædt i kjoler i alverdens farver, og man begynder at lave mad, som var raffineret. Det eneste, som man kan sige, er, at deres boliger jo nok ikke levede op til vores standard. Men sidste gang, man fandt et hus her i Rold Skov, var det immervæk 33 meter langt.

Men hvad var årsagen til at disse mennesker havde så stor en kultur, som de havde? Det var fordi, at når vi kommer frem til jernalderen, så havde de lært det af romerne. Der var mange blandt jernalderfolket, der som soldater havde været nede blandt romerne og der set alle deres idéer og deres måde at leve på. Og så tænker vi jo i Rom og Italien. Men sådan var det ikke. De skulle ikke ret langt væk, før end de var i romerriget. Vi tænker normalt ikke ret meget på, at romerriget lå ikke ret langt syd for den danske grænse. Man havde gennem Rhinen, Weser og Donau som en bue indbundet Europa. Der havde romerne deres grænse. Der findes et ord, der hedder Limes. Dette var deres forsvarsanlæg, hvor de havde deres legioner, hvilket de faktisk havde rundt om hele romerriget. Disse Limes lå altså kun få hundrede km syd for Danmark. Helge fortæller om hvorledes kejser Augustus i år 5 sendte en flåde ned gennem Kattegat for at udfordre de nordligste områder. Netop på grund af denne ekspeditionsstyrke står der på et tempel i Angora, som er det gamle ord for Ankara, ordet Cimbria. Det fortæller hvor man havde været, og Cimbria, det er altså den Cimbriske halvø – Jylland. Dette er den ældste lokalitet, der noget steds i Nordeuropa er omtalt.

I år 9 kom romerne i krig ved Teutoburger Wald i Nordtyskland, hvor en tysk officer, der havde været i romersk tjeneste, animerede tyskerne til at imødegå romerne. Dette blev til et kæmpeslag hvor tre legioner, 30.000 mand, gik til. Hærlederen Varus begik selvmord, mens kejseren fortvivlet råbte: Varus, Varus, giv mig mine legioner tilbage.

Gennem mange år vidste man ikke nøjagtigt hvor dette slag havde stået. Man fandt det aldrig før en engelsk officer begyndte at spørge folk omkring Teutoburger Wald, om de aldrig havde fundet nogen skeletrester eller andre ting i jorden. Efterhånden fandt han gennem folks svar ind til at koncentrere sig om Kalkriese ved Osnabruck. Her har man ganske rigtigt fundet mange ting, og man har nu bygget et meget stort og flot museum, der fortæller om slaget ved Kalkriese. Det er pudsigt, at museet i Kalkriese og Lille Vildmosemuseet i Danmark er bygget fuldstændigt ens. Det var dog museet i Kalkriese, der kom først.

I relation til nedbrydningen af ammunitionsdepoterne fortæller Karen og Aage Petersens søn, Michael følgende: I 1805 blev der lavet en lov, at al dansk jord er kongens. Man ejer ikke noget, man har det lejet af kongen. Forsvaret kan gøre hvad, de vil, man skal bare genoprette det. Når man ikke bruger bunkerne mere, så skal man fjerne dem, fordi kongen, eller nu dronningen, får sin skov, som hun havde den før man ødelagde den. Derfor skal vi fjerne det, når vi ikke bruger det. Man kunne tydeligt høre, at dette var noget som Michael vidste en hel masse om.

Vi fortsætter nu ned mod militærets garageanlæg, men inden vi kommer så langt kommer vi forbi nogle meget store dynger af knust beton fra de nedbrudte bunkere, ligesom alt armeringsjern også er sorteret fra for sig selv. Man må sandelig sige, at der bliver ryddet godt og grundigt op. Om føje år vil naturen have slettet alle spor.

Da vi når frem til krydset ved Hintz' Vej stopper Helge atter op og siger: Rebuildområdet blev som sagt beboet for 5.700 år siden. Da indvandrede de første bosættere, som begyndte at lave agerbrug. Men det er underligt, at det tog 500 år for stenalderfolket at finde ud af at dyrke korn. Det kunne de i Tyskland helt op til den danske grænse i 500 år før det kom her op. Da stenalderfolket kom her til området, kunne de sejle oppe fra Limfjorden og helt ned til Rold Storkro i den fjordarm, der nu hedder Lindensborg Å. Det var et vidunderligt sted at være. Træ var der nok af, både til at bygge huse og til brænde og gærdsel. Der var isfrie kilder og masser af vildfugle og dyr. Elg, urokse, kronhjorte og vildsvin. Men de vandrede videre op gennem hulvejen og begyndte at bygge på det sted, der nu hedder Rebild. Den gamle museumsdirektør Peter Riismøller har engang sagt, at Rebild og Nørre Tranders er de to ældste beboelser i hele Nordjylland.

Så begyndte man at fælde mere skov og lave marker, og I står netop så langt som markerne gik den gang. Ikke så langt herfra ligger der en lille høj inde på Lindensborgs område, og det er den sydligste høj når man kommer nordfra. Det fortæller os, at efter den høj, så er der ingen kæmpehøje i Rold Skov før end vi kommer helt ned i den sydlige del. Hele det midterste område, lige fra øst til vest, har været skov fra Arilds dage. I skal forestille jer, at den kile, der ligesom en smal trekant går ned til Store Økssø oppe fra Lindensborg ådal, den har altså fortsat et godt stykke vej her ned i stenalderen.

Vi går nu til venstre ad Hintz' Vej frem til sidesporet ind til Jætternes Baghave. Det er her vi skal ind for at holde frokost, men først nævner Helge lige hvorfor området hedder som det gør. I gamle dage sagde vi altid nede ved de store graner, men så spurgte man skovarbejderne: Hvad skal vi kalde det? Der var da to af dem, der kom med det fremragende navn – Jætternes Baghave. Og flottere kan det da ikke være.

På den videre tur passerer vi et område, som Helge synes, minder meget om Grib Skov. Her findes der også en såkaldt Leif-sø, men dog en af de få, hvor det ikke er lykkedes. Den er helt klart ved at blive til mose igen. Turen går herefter direkte hen til Kremses Bøg. Vi har tidligere omtalt, at den er blevet stærkt beskåret fordi den ikke havde det så godt. Operationen er åbenbart lykkedes, idet der nu heldigvis skyder kraftige skud frem overalt. Her ved det gamle træ fortæller Helge selvfølgelig historien hvordan skovfoged Krems, der boede nede i Skelhuset, og skovrider Hvass ikke kunne blive enige om at fælde dette træ. Jens Hvass gav flere ordrer om at fælde det, men Thorvald Krems kunne ikke nænne at gøre det. Tilslut gav

skovrideren sig, men så skal den også hedde Kremsses Bøg for evigt, sagde han. De to mænd kunne nemlig i virkeligheden godt lide hinanden.

Fra Kremsses Bøg går vi ned ad ”Den grønne Vej” for på den måde at komme ”baglæns” ind til Røverstuen, idet det dybe hul tager sig meget flottere ud, set fra denne side. Til glæde for nye deltagere fortæller Helge selvfølgelig om hvorledes et sådant jordfaldshul er opstået. Han undlader dog ikke at gøre opmærksom op, at der er visse personer indenfor videnskaben, der mener, at det er opstået i form af en forkastning. Plus vores formand, siger han med en slet skjult ironi. Det kan vi jo så ”skændes” om til evig tid, men derfor er historien om røvernes meritter ikke mindre god, hvilken Helge da heller ikke undlader at slutte med mens vi endnu befinder os på dette sted.

Turen skal nu fortsætte ad små skovveje op mod Store Økssø og den genskabte Store Økssø Mose, som vi agter at passere vesten om. Men lige som vi drejer fra den faste grusvej møder der os et usædvanligt syn. Imod os kommer der en halv snes hestekøretøjer, som har træf her i Rold Skov i anledning af ”Hestens Dag”. Et rigtig dejligt og hyggeligt syn.

På et passende sted med god udsigt ud over mosen fortæller Helge om hvorledes området så ud med mange træer indtil for få år siden. Man begyndte at fjerne mosen allerede i 1865 og fortsatte helt op til og med 2. verdenskrig med at beplante den. I dag er man så i gang med at genskabe mosen, og jeg synes, at det bliver så smukt, siger Helge. Og selvfølgelig skal Helge også her ”hakke” lidt i fmd., fordi han er af en lidt anden mening. Ikke fordi, jeg ikke kan se, at det bliver smukt, så lad os mødes og se på det om 100 år, svarer fmd. Det jeg mener, er, at turen rundt om Store Økssø ikke er helt så spændende og ”jungleagtig”, som da man gik på smalle stier hen over 45 små broer og træernes grene på visse steder nærmest svirpede hen ad bukserne.

Det var så de sidste oplevelser, fortællinger og ”skærmydsler” for denne gang. Der var nu blot tilbage at vandre op ad Ritmestervej og ned ad Kabelvej før vi atter var tilbage ved vores udgangspunkt. Og atter engang syntes vi, at det havde været alle tiders tur. Er der noget med, at vi har det som en gammel cirkushest, der lugter savsmuld?

Tur 3.

Også denne gang, søndag den 11. november, var der våde og kedelige udsigter med hensyn til vejret, men også denne gang endte det med at blive det skønneste efterårsvejr kort efter starten fra parkeringspladsen ved Mørkehuset på hovedvej 180. Det var derfor meget flot, at der mødte hele 76 personer op for at være med på turen. Det skulle de heller ikke komme til at fortryde, hverken i form af oplevelser eller andre goder.

Allerede på vej op mod Mørkehuset stopper Helge for at fortælle om de smukke lindetræer. Dem kan vi takke statsminister Poul Nyrup Rasmussen for, siger han. I hans regeringstid gav man lige pludselig Statsskovene en hel masse penge som man ikke rigtig vidste, hvad man skulle bruge til. Dette gjaldt også her på Buderupholm Statsskovdistrikt. Her bestemte skovrideren, at de forskellige skovfogeder hver især kunne få lov til at plante nogle store træer hvor det passede dem. Skovfogeden nede på Tveden lod så plante lindetræer her. Lind er der ikke så mange af her, selvom skoven engang var delt mellem lind og eg. Jeg synes, at det var flot, at der skulle plantes lind, for det er et meget smukt træ. Et træ, der kan blive meget gammelt, flere tusind år ligesom eg kan. Lindetræ, som træ betragtet, er elendigt. Det kan ikke bruges til ret meget andet end til billedskærerarbejde og til træben, fordi det er meget blødt i

veddet. Så man fældede alt hvad der var af lind, fordi det ikke kunne bruges til noget. Men nu har vi takket være Poul Nyrup Rasmussen fået denne smukke lindeallé.

Efter at vi har passeret Mørkehuset stopper Helge igen og siger. Når det hedder Mørkehus, vil jeg tro, at det er her, at skoven er mest mørk, idet den her hedder Mørkeskov. Vi skal gå i tre skove i dag, Mørkeskov, Fællesskov og Vælderskov. Det er sådan, at det store skovdistrikt har fået en masse forskellige navne, således at man ved hvor man skal hen, når der bliver sagt, at I skal til Mørkeskov. Når vi går turen i dag, skal I prøve at se hvor få vejstrækninger, der går ligeud. I vil blive forbavset over, at der praktisk taget ikke er en eneste. En enkelt måske med en smule held, men ellers snor vejene sig af sted, og det er det, der er med til at gøre Rold Skov så vidunderlig. Vi går jo i Statsskoven i dag, vel nok den mest turistprægede del af den. Buderupholm Statsskovdistrikt, nu omdøbt og nedvurderet til Naturstyrelsen Aalborg. Så galt kan det gå, mener Helge om det nye navn.

I en meget flot bøgebevoksning stopper vi et sted, hvor træerne er særdeles meget mosbevoksede på nordsiden. Er det godt eller dårligt, spørger Helge? Det er godt, bliver der svaret. Jeg var ude at holde foredrag for nogle damer forleden dag, fortsætter Helge. Jeg fortalte et par historier om den gamle skovrider, Jens Hvass, og på et tidspunkt spurgte jeg. Hvor mange af jer kan huske Jens Hvass? Der var total tavshed, indtil der endelig var én, der forsigtigt stak fingeren op. Der kan man altså se, at en mand, der var så toneangivende den gang, og som næsten alle i Danmark kendte for 50 år siden, er der nu ingen, der kan huske. Det er mærkeligt. Derimod kan jeg huske, at den gang jeg skrev den store bog om Rold Skov med stor hjælp af Hr. Andersen, da fandt vi noget på skovridergården. Et skrift, der var skrevet af skovrider Hintz, der var her indtil 1902. Han fortalte, at når der var skovauktion, så kom alle træskomagerne og opkøbte bøgetræ til at lave træsko af. Det var jo en stor virksomhed her på egnen, at lave træsko. Der står i det gamle skrift, at de træer, som de helst ville have, var dem, der var lav på. Man kan så spørge sig selv hvorfor, men det har vi aldrig fundet noget svar på. Det var nok fordi, der så allerede var for i dem, er der en munter sjæl, der svarer.

På vores videre færd op gennem bøgeskoven ser man et ret stort område, der er lagt ud som græs. Det gør man mange steder for at man kan få noget rå- og kronvildt. Men det er nu ikke årsagen her, siger Helge. Det er derimod resterne af en af skovens planteskoler, som man havde flere af rundt omkring i skoven. Bl.a. der, hvor vi holdt jubilæumsfest, og den er der jo som den eneste i Statsskoven endnu.

Vi er nu kommet så langt op ad Storedalsvej, at vi kan se en af skovens røde pæle på højre hånd. En pæl, som Helge totalt ”overser”, idet han igen begynder at snakke om lige veje. Det er et tegn på, at det er en skov, der er kommet til i nyere tid, siger han. Øvre øst på i skoven på den anden side af Madum Sø, vil man også kunne se nogle snorlige veje. Det er nemlig af samme årsag, skov, der er plantet engang i 1800 tallet. Ellers følger vejene vandskellene. Når man kørte i gamle dage var det vigtigt, at vejene lå hvor der var fast grund og ikke for meget vand, og derfor følger vejene terrænet. Kommer man ud i den vestlige del af skoven, så er der også lige veje. Det kan man undre sig over, for der har der jo været skov i mange hundrede år. Men det var fordi, de havde en godsejer, der hed Levetzau, som tillige havde Restrup. På den tid landets mest velhavende mand, og han forlangte, at vejene på hans gods skulle være snorlige. De kaldte ham ”General Ligeud”. Øvre i Grib Skov har man også snorlige veje. Det er også underligt, for det er også gammel skov. Årsagen er derovre pga. parforcejagt. Kong Chr. 5., der var så jagtinteresseret, noget han havde lært af ”Solkongen” i Versailles, ville overføre det til Danmark, og forlangte derfor, at vejene i Dyrehaven og Grib Skov skulle være snorlige.

Helge kigger hen på den røde pæl og siger. I får mig ikke til at sige noget om den. Men det vil jeg gerne, replicerer fmd. Jeg kan ikke se, hvad der står på pælen herfra hvor jeg står, men jeg ved, hvad der står. Og jeg vil lige sige, at det også er en lille smule jeres pæl, for det er nemlig Rold Skovs Venner, der står bag ved, at den pæl er sat her. Og hvorfor er den så det? Det er

den fordi vores kære turleder rundede et skarpt hjørne for fire år siden, og så måtte vi jo gøre noget i den anledning. Vi kan takke vores herlige skovrider, Bendt Egede Andersen, for at han straks var med på idéen og ville finde ud af hvordan man kunne ære Hr. Qvistorff ved at give ham sit eget træ i Rold Skov. Det blev så den flotte douglasgran, der står lige her, siger fmd. og klapper venligt dens bløde bark.

Og var der nogen, der havde fortjent det, så var det denne herre. Vi har haft nogle rekorder i Rold Skovs Venner hvad deltagerantal angår. Første gang, hvor vi havde rigtig mange med, var da vi i 1990 besøgte Tofte Skov på en aftentur med hele 130 deltagere. Så var vi ca. 150 mennesker i alt til vores jubilæum nu i september måned. Det var vi også da Helge fik sit træ. Da vi havde fastsat datoen for afsløringen, sagde skovrideren til mig. Hvis du skaffer 100 mennesker, så sørger jeg for pressen. Det var en aftale, så jeg tænkte. Det skal godt nok ikke være sådan, at

vores del af aftalen ikke bliver opfyldt. Og det blev den så også så godt og vel, for der var som sagt 150 mennesker tilstede. For at festligholde dagen, var der opstillet borde her langs med vejen, hvorpå der stod opskænket hvidvin og lidt godt til munden. Hvad vi ikke havde taget højde for, var, at når der kom en let brise, så dryssede grannålene ned i glassene med hvidvinen. Pyt med det, sagde skovrideren, som ikke er spor vanskelig, vi kalder det bare Gran de Hvidvin.

Jeg ved, at Helge blev meget glad og meget rørt over at skulle have en sådan ære. Jeg har hørt ham sige på TV. 'At få sit eget træ i Rold Skov, er en langt større ære, end at få et ridderkors'. Og for os er det en utrolig stor glæde, at have været med til at sætte et varigt minde her i Rold Skov. Der står på dokumentet, at den vil blive bevaret lige så længe som naturen overhovedet tillader det. En douglasgran er jo en konge blandt graner. Forstrådens gran, der står ovre i nærheden af Skovridergården, er også en douglasgran, ligesom en af de allerstørste graner i Skovhaven er det. Jens Hvass, som vi så ofte har hørt om, elskede også douglasgraner. Han har bl.a. bygget Skovtårnet oppe i Vælderskoven af douglasgraner. Husk at fortælle jeres børn og børnebørn hvorfor denne pæl står her, slutter fmd.

På den modsatte side af Storedalsvej ligger den lavning, der hedder Troldefaldet. Her stod der engang et af skovens navngivne træer, som var opkaldt efter en tidligere skovfoged ved navn Vier. Jeg tog ikke Vierbøgen med i min bog, "Navnkundige træer i Rold Skov", siger Helge. Der var sat hegn rundt om den fordi den næsten ikke kunne mere.

Der var en lille dreng, der hed Anders og som var født i 1864. Anders boede ovre i Ersted og hed Kristensen til efternavn. Han fik et job ovre i Lindenberg Ådal på den gård, der hedder Bundgaard. Når han havde været på arbejde på Bundgården og gik hjem til Ersted, kom han her forbi. Jeg har besøgt det lille hus ikke så længe efter, jeg kom her til egnen. Når man kom ind gennem døren, så var gulvet stadig lerstampet. Når knægten kom her forbi Troldefaldet og Vierbøgen, så gyste hen fordi han mente, at der her var nogle ganske farlige ånder og trolde. Troldefaldet er den lavning, man ser her, siger Helge og udpeger stedet. Som vi kan se, er der nu ikke meget tilbage af Vierbøgen. Ifølge legenden var Vier skovfoged her i skoven. Per og jeg har dog aldrig stødt på navnet Vier i skovens gamle annaler. Men jeg tror, at det er rigtigt, for der findes også en vej, der hedder Viergyden, og som vi kommer forbi senere.

Fmd. har tidligere hvisket Helge en rettelse i øret. Kom så med den, opfordrer Helge selv. Ok - Jeg skal være den første til at sige. Er der nogen, der ved noget om Rold Skov, og er der nogen, der ved noget om historie i det hele taget, så er det Helge. Men slægtsforsker, det bliver han aldrig, for han ved ikke, at når husmanden ovre i Ersted hed Jens Kristensen, så kom en søn altså til at hedde Jensen på dette tidspunkt. Anders Bundgaard var altså døbt

Anders Jensen og ikke Anders Kristensen, som man gør nu om dage, hvor et -sen navn også er et slægtsnavn.

Jeg synes, at det var så morsomt, da Helge engang oppe på kirkegården i Gravlev stod skråt bag ved Anders Bundgaards gravsten, hvorpå Hedepigen ligger og kigger over til Ravnkilde og sådan set også Bundgaarden, hvor han blev plejesøn. Helge stod da med hånden på gravstenen, hvor der med ret store bogstaver står Anders Jensen Bundgaard, og fortalte, at han hed Anders Kristensen Bundgaard. Det var morsomt, og det mærkelige var, at der ikke var én, der reagerede på det, slutter formanden.

På den videre tur kommer vi snart efter forbi Urskoven. Jeg havde altid undret mig over hvorfor det hedder Urskoven, siger Helge. Det fandt jeg aldrig nogen sinde ud af. En af de ting, som var umuligt. Jeg havde spurgt så mange mennesker om hvorfor det hed Urskoven. Men så en dag mens jeg skrev en bog om Jens Hvass, så spurgte jeg ham om hvorfor det hed Urskoven. Og så kom det på hans brovtende måde. ”Ja, det er sgu mig, der har givet den det navn”. Jens Hvass var jo også chef for spejderne i Nordjylland. Hvad hedder det spejderkorps?, spørger Helge. Det Danske Spejderkorps, svarer ØP. Det tager jeg forbehold for, siger Helge. Det er ligesom det der med Anders Kristensen. For Per kommer og retter mig, hvis jeg siger noget forkert i den forbindelse, fordi han har et særligt forhold til de der spejdertusser. Hvad hedder det?, ægger han fmd. Nørrejyske Division, prøver denne. Nej, dit spejderkorps, hvad hedder det? Jeg har aldrig været spejder, men var og er inkarneret FDF’er, siger fmd. Som om der skulle være forskel på sådan noget, replicerer Helge.

Men, fortsætter han, der skulle være en weekend her i Nordjylland, hvor spejderne skulle ud i skoven. Jens Hvass og hans medkumpaner i bestyrelsen - gamle spejderdrengene - fandt så ud af, at der skulle gøres noget ekstra og være samaritterøvelse. De fandt ud af, at det skulle gøres rigtigt, og så fortalte de børnene, at de skulle ud i urskoven og have blod på sig, og så skulle de kureres. Der blev gjort rigtig meget ud af det, og deraf kommer navnet Urskoven, slutter Helge.

Vi passerer Dødemandstræet og fortsætter til Troldeskoven, hvor vi lige stopper op ved Hvasstræet og Helge selvfølgelig fortæller om hvorledes Jens Hvass altid pralede med træets fortræffeligheder – især overfor sjællændere. Han kommer herefter ind på det standende spørgsmål om hvorfor egen forsvandt i Rold Skov. Men nu er der en mand, der hedder Bent Odgaard, som er ansat på Københavns universitet og forsker i skov, fortsætter Helge. Han er den fremmeste forsker, vi har i Danmark mht. hvordan skov er opstået. Han stod også for pollenanalysen i Store Økssø, hvor man fandt ud af hvordan skoven var blevet til, hvordan træerne efterfulgte hinanden og hvornår de kom. Han har skrevet en afhandling for nylig, hvor han fortæller, at årsagen til at bøgen lige pludselig indvandrede i Rold Skov *kunne* være pga. Den Sorte Død. Den Sorte Død kom ude fra Kina og bredte sig med kamelkaravanerne til Europa. Man mener, at pesten kom her til Danmark i 1349-50 med et norsk skib, der havde været i England. I de følgende år rasede den heftigt, og det antages, at halvdelen af befolkningen døde. Ja, det var så slemt, at hele sogne blev lagt fuldstændigt øde. Da Valdemar Atterdag i 1357 byggede et slot i Randers, var det af materialer fra 11 nedbrudte kirker fra affolkede sogne. Det er heller ikke ukendt her på egnen, for kirken ude ved Tulsted ved Fræer blev også nedtaget efter Den Sorte Død. Der er ingen rester af den tilbage, undtaget kirkegårdsdiget ved Skørping Nykirke, hvortil man tog stenene ude fra det gamle dige. Imellem Skørping og Fræer var der en lille landsby, der hed Estrup, som der heller ikke er nogen spor af i dag efter Den Sorte Død. Den ene gård efter den anden stod tom. Det var således, at man engang havde mange kreaturer i skovene. Bøgen kan ikke lide når der bliver spist af den, hvorimod egen ikke har så meget imod det, og derfor var egen mere fremherskende. Men da der ikke mere var så mange kreaturer i skoven, så kunne bøgen få lov til at komme op. Det kan være én af årsagerne til at egen forsvandt. En anden årsag var givetvis også, at træerne blev fældet af de fremmede magter, tyskere og svenskere, der besatte

Danmark i 1900 tallet og fældede egne, så vi ikke mere havde noget godt egetræ til at bygge Flådens skibe af. Da jeg skrev bogen om Rold Skov, da fortalte samme Bent Odgaard, at pollenanalyserne i Store Økssø havde vist, at det sidste sted, bøgen indvandrede i Danmark, var i Rold Skov, og at det kun var 500 år siden. Men nu har man lavet en fornyet undersøgelse af disse pollen, og der er man nået frem til at det ikke passer, bøgen kom meget tidligere, men gjorde ikke noget væsen af sig.

Nu kommer Jørgen, siger Helge pludseligt, (Direktør Jørgen Pedersen, Rold Storkro), så kan jeg få ham til at fortælle om Dødemandstræet. Og ganske rigtigt, Jørgen Pedersen kommer nu med et meget stort hold gæster

Jørgen Pedersens historie om Dødemandstræet

Til orientering for sine egne gæster indleder Jørgen således. Det er sådan, at vi her i området har en verdensberømt forfatter boende, i hvert fald i Nordjylland. Han hedder Helge Qvistorff, og har skrevet en masse forskellige bøger om skoven og andre ting. Han har også skrevet en lille bog, som hedder "Navnkundige træer i Rold Skov". I den bog fortæller han om ca. 30 forskellige træer, som på en eller anden måde har gjort sig bemærket. Enten træerne selv, eller dem, der har plantet dem eller undladt at fælde dem. Der er mange gode historier. En af historierne går på et træ, der hed Dødemandstræet, og det hed det, fordi der var en skovfoged, der havde hængt sig deri ved sin hals i 1933. Mæt af dage, som man siger. Træet stod stadigvæk her i 1970'erne da jeg kom hertil. Det var et prægtigt bøgetræ, der hvælvende sig ud over Gravlev Mosegyde. En dag, da jeg kommer gående nede fra kroen ved midnatstid i efterårsferien med et større hold gæster, som skulle op på bålpladsen og have suppe og tempereret rødvin, kommer jeg forbi Dødemandstræet, og lige som jeg er ud for det, så lyder der sådan en underlig rallende lyd oppe fra træet. (Jørgen demonstrerer med en høj rallende lyd). Jeg ved ikke, hvordan I har det med mørke, men jeg har det ikke så godt. Så jeg skyndte mig at stoppe op og samle nogle af mine gæster omkring mig, så jeg kunne føle mig lidt sikker. Vi stod så stille og lyttede, men der skete ikke rigtig mere. En af de mest modige gik så over under træet og stod så og spejdede op i kronen, og pludselig kunne han se et eller andet, der bevægede sig højt oppe med en rød hjemmestrikket hue på. Pludselig var der en stemme, der lød deroppe fra: "Jørgen, gir' du suppe?". Så var det Helge, der havde sat sig op i træet i god tid forinden, vel vidende, at jeg kom forbi og vel vidende, at jeg er hamrende mørkerød. Jeg vil bare fortælle, at jeg sagde ja, men det skulle han sgu ikke have haft. Træet er væltet nu, og jeg har gået i de sidste mange år og ventet på, hvad det næste træk måtte blive. Men der har ikke rigtig været nogle, men nu er vi jo også kommet lidt op i alderen, så det kan være, at han er knap så adræt længere.

Jørgen Pedersens historie om Kulsvier Søren

Har I snakket om Kulsvier Søren her?, spørger Jørgen. Ikke i dag, svarer formanden. Jamen, det er jo den bedste historie i hele skoven, siger Jørgen og fortsætter. I står lige ved et lille hul i jorden, som man nok vil være tilbøjelig til at gå forbi, uden at lægge mærke til, hvad der er af historiske facts omkring det hul. Hullet er lavet af et par kulsviere, som har haft deres spader med og gravet et hul på 3 meter i diameter og så en halv meter i dybden. Så har de samlet en hel masse træ, som de så har stablet op i en rund pyramideform. Måske stod de på et par stubbe, så de kunne nå højt op og lave en flot pyramide. Når de var sikre på, at træet var pakket kompakt, så klaskede de hele herligheden til udefra med våde græstørv og stoppede halm ned foroven, som de satte ild til. Så stod de her i fem, seks, syv døgn og passede på, at

ilden sved sig ned gennem træet og omdannede det til trækul. De var nødt til at være to, de kunne ikke holde sig vågne så længe, så de skiftevis sov og passede milen.

Jeg havde en gammel god ven, som fortalte mig, at hans bedstefar havde været apoteker i Skørping. Den gang han var apoteker, kunne man hos lægen, hvis man havde kulsvidning som hovederhverv, få et gult kort, på hvilket man kunne købe brændevin til nedsat pris på apoteket. Der var, som han sagde, ikke en eneste mand med respekt for sig selv, der ikke havde kulsvidning som hovederhverv. De var ret så tørstige, disse kulsviere. Der er ikke noget at sige til det, når de skulle stå her i kulden og passe på, at varmen blev inde i milen, så var brændevinen en god måde at holde sin egen varme op.

Den mest navnkundige kulsvier, vi har haft her på egnen hed Søren. Søren uden streg i ø'et Jensen. Han var fra Skindbjerglund, og han var i 1931 inviteret til København for at vise københavnernes hvordan man byggede en sådan mile op. Han lavede et pragteksemplar hvorefter man inviterede ham i byen. Han havde givet udtryk for, at han gerne ville se det lokale værtshus, og man vandrede fra værtshus til værtshus med ham, og han begejstring kendte ingen grænser. Endelig på et eller andet tidspunkt, så stak hans velyndere ruten af og sagde, at når du kommer frem til Vesterbro Torv, så skal du holde lidt til venstre, og når du kommer et stykke derudaf, så kan du se Futton. Han kom hjem til Mosskov holdeplads, hvor han skrev et fint lille kort med tak for den store oplevelse, det havde været at være i København. Og for selskabet – så længe det varede.

Den samme Søren kommer til staden i 1945, da man genoptog de store dyrskuer nede i Skørping. Det var skuer, der indtil krigens dage havde samlet mange, mange mennesker. De kom fra nær og fjern. De tog hertil på cykler, i hestevogne og i biler, og de fine af dem ankom med toget til Skørping station. I forbindelse med disse dyrskuer havde man også det, der hed offentlige fruentimmere. Disse offentlige fruentimmere stod ofte opmarcheret nede på perronen for det tilfælde, at man havde lavet en god handel og der var lidt i overskud. Så lå der lige overfor stationen Skørping Kro og bag ved kroen var der en krohave med lysthuse, som i krigens dage var vokset godt til med vildvin og havde lavet sådan nogle små lukkede rum, kan man sige. Søren står der nede i juli 1945 og kigger sig omkring, og pludselig får han øje på Else. Else stod der og så så yndig ud. Han går så over og frekventerer hende, og de bliver enige om, at de må nok hellere besøge et af disse små lysthuse. Der sker hverken værre eller bedre, at midt under akten, så synker han sammen af et hjerteslag. Han var blevet en ældre mand. Onde tunger her på egnen påstår, at han så vidt vides er den eneste, der nogen sinde er kommet ridende til Sankt Peter. På begravelsesdagen kommer Else ned til marskandiseren på Skørping Torv. Nå, så begravede de Søren, sagde han. Jo, det gjorde de. Har du sendt ham en blomst? Nej, sagde Else, det har jeg ikke, han fik valuta for pengene.

Vi siger tak til Jørgen Pedersen og går nu det lille stykke vej videre hen til det store Øjetræ. På vores sidste tur så vi et nyt øjetræ med et øje, der faktisk var lige så stort som det her, så nu har vi to, siger Helge. I skal gå igennem fra øst mod vest, ellers virker det ikke, men det tar

engelsk syge, overlagte tæer og tømmermænd og hvad ved jeg, opfordrer Helge, alt imens han går over på vestsiden for at tage imod deltagerne. Jeg står altid her for at passe på, at der ikke er nogen, der falder når de går igennem, siger Helge. Dette gjaldt også engang en ung dame, som bagefter spurgte. ”Qvistorff er det rigtigt, at man kan blive gravid af det her?” Da blev jeg sgu svar skyldig, må jeg indrømme. Hun var meget køn, føjer han undskyldende til.

Turen går nu direkte hen til den hyggelige bålhytte, kaldet Vælderskov Gården. Her skal vi holde vores frokostpause, og ikke nok med det, her venter Birgit og Hanne også med dette års novembertraktament, bestående af Dr. Nielsens medicin

med tilhørende pebernødder og brunkager. En rigtig hyggelig pause, som alle nød i fulde drag, kunne man mærke.

Den fortsatte tur går ad et ”nyt” og meget naturskønt skovspor atter op i Troldeskoven, hvor vi denne gang gør stop ved Prinsessetræets gamle vokseplads. Her fortæller Helge naturligvis om træets historie. Hvordan det knækkede lige i øjet under en storm Sankt Hans nat 1994. Han fortæller ligeledes historien om den gang, da de tre daværende prinsesser kom her til Rold Skov og kravlede igennem træets øje. I forbindelse med dette kan fmd. næsten ikke lade være med at fortælle om den gang Helge selv kravlede igennem øjet. Men det var altså da han var mere ung og adræt, følger fmd. godt nok til.

På fmds. opfordring fortæller Helge så om da han selv som direktør på Rold Storkro havde gæster med her op i Troldeskoven, og om hvordan formanden for et gastronomisk selskab pga. vellevned sad fast i øjetræet. Enden på historien blev, at Helge måtte løbe ned på kroen for at få fat i noget brun sæbe, så han ved hjælp af dettes smøreegenskaber kunne få lempet den stakkels mand baglæns ud deller for deller. Det morsomme var, at folk, der kom herop senere ofte spurgte. ”Hvordan kan det være, at det træ skummer sådan?”

På ”hjørnet” af Pumpevejen og Mælkevejen finder man i dag en stor åben plads. Her var der indtil stormen i januar 2005 noget af den flotteste bevoksning med graner, siger Helge, men de væltede stort set alle sammen. Området hedder Lerhule Hede. Vi er lige gået forbi et andet område med græs, hvor der engang har ligget et skovløbersted, der hed Lerhule Hus, og som altså har fået navn efter denne hede. Da videnskabsmanden, præsten, professoren, Laurits Engelstoft kørte her forbi i maj måned 1805, skrev han bagefter, at Rold Skov, som forud var berømt for sin størrelse og for sine røvere, burde knap have navn af skov. Så forhugget var den. Men når skoven hedder Mørkeskov henne ved p-pladsen, så er det jo nok der, skoven har været tættest. Der er også meget der tyder på, at den centrale del af skoven var tæt, mens den var meget nedhugget andre steder. Det var den også her, idet det bare var bakket hede den gang. 1805 var også året hvor vi fik den store skovforordning den 27. september, hvor det blev besluttet af kongen, at skovene skulle indhegnes. Denne skovlov blev i praksis gennemført af statsminister C.D.F. Reventlow. Reventlow var ikke bare med til at få afskaffet stavnsbåndet, han var også en meget stor skovmand. Over på Reventlow-Museet i Pederstrup på Lolland, kan man se et digert værk, som han har skrevet om hvordan man dyrker skov. Efter 1805 begyndte skovene atter at blive større i areal. I 1805 var man nede på 3 % af Danmark, der var dækket af skov. I dag er vi kommet op på 13 %. Vi skal op på 25, slutter Helge sine historier for denne gang.

Med et svinkeærinde ind gennem Fællesskov går vi nu ned til Mørkehus og herfra videre den korte vej til p-pladsen. Kun én ting kan man sige var ærgerligt i forbindelse med denne tur. Det var ærgerligt for de af vore medlemmer, som vi ved, var på vej, men som vendte om pga. regnen. Det havde atter været en tur af de bedre.

Tur 4.

Lad det være sagt straks. Det blev en meget usædvanlig juletur på flere områder. Allerede den 29. november begyndte det så småt at sne i her Nordjylland, og det skulle blive værre endnu. Langt værre. Vinteren var kommet med et brag, og selvom der havde været fine dage ind imellem, blev søndag den 9. december dagen hvor himmel og jord stod i ét med voldsomme trafikale problemer til følge. Det var så slemt, at vi overvejede helt at aflyse turen, men da vi jo ikke har tilmelding kunne vi ikke være sikre på, om der alligevel ville dukke nogen op på mødestedet ude i Skovhaven.

Efter megen overvejelse blev vi derfor enige om, at Hanne og fmd. skulle stoppe i Rebild for eventuelt at fange folk, som ville komme den vej, mens Helge skulle køre til Skovhaven for at sende eventuelt andre mødte til Rebild. Der kom ét par.

Også på Røverstuen var man klar over, at vintervejret ville få konsekvenser. Man skulle her have haft tre selskaber til frokost, hvoraf de to af dem dog aflyste totalt. Kun Rold Skovs Venner kunne efterhånden mønstre 17 fremmødte personer, hvilket var 33 % af det antal, som vi havde turdet bestille plads til, så det var jo flot for vores vedkommende. Vi aftalte derfor med værten, Peter Schnefeld, at ændre menuen til tallerkenretter, ligesom han og vores gode veninde, Helle, endda bød på en tår kaffe til at varme næsen inden vi eventuelt ville gå en tur i Rebild. Imidlertid var der så varmt og hyggeligt på Røverstuen, at vi for engangs skyld krøb i ly for vejret og hyggede os indendørs lige til maden kom på bordet. I øvrigt et rigtig dejligt og velsmagende traktement, som kun fortjener ros.

"Som I sikkert alle ved, er der et kommende "regeringsskifte" på flere punkter. Dette kan ikke beskrives, men skal opleves på nærmeste hold denne historiske dag", skrev Bente i sin månedlige reminder. Og det er jo heller ikke en hemmelighed, at der vil ske nogle ændringer i bestyrelsen med udgangen af denne sæson. Både Helge og Per vil gerne holde en lidt lavere profil og overlade noget af arbejdet til yngre kræfter. Vores sekretærpar, Hanne og Knud, og vores kasserer, Birgit, har ønsket helt at stoppe i bestyrelsen. Derfor blev der selvsagt holdt nogle taler under frokosten, og da denne skribent nu overlader formandsjobbet til Bente og selv bliver almindeligt bestyrelsesmedlem, blev der også sagt nogle pæne ord til ham. **Det er derfor meget særpræget, at skulle omtale sig selv rosende. Men hvis det ikke kommer med, bliver 'regeringsskiftet' ikke beskrevet for en senere dokumentation. Hav venligst forståelse for det.**

Helges tale:

Rold Skovs Venner har nu været aktiv i 25 år. Tænk, i 25 år. Hvis man går hen og siger til et menneske, der rejser. Hvor længe har du været ansat her? Og vedkommende så svarer: Jeg har været her i 25 år. Det er længe. Tænk, vi har gjort det igennem 25 år, det er fantastisk, det er flot.

Og så kommer altså formanden. Jeg har talt ned til denne mand. Jeg har latterliggjort ham. Jeg har gjort nar af ham. Jeg har drillet ham. Jeg har udæsket ham på enhver måde, når han gav mig en chance for det, hvilket han heldigvis gjorde ofte. Og I har alle sammen misforstået det. I har troet, at jeg virkelig ikke kunne døje ham, og hvor har I taget fejl. Jeg har virkelig holdt af den mand – til trods for alle hans mærkværdigheder. Han har været Rold Skov Venner en fantastisk formand, og når jeg siger været, kunne det jo antyde, at han går af som formand, og det tror jeg, han gør.

Fra min side Per, skal der lyde – du har været fantastisk. Ligesom Birgit, Hanne og Knud og Hanne, men det er først og fremmest dig, der har tegnet det. Alle de nedsættende ord, jeg har sagt om dig, dem vil jeg i dag gerne trække tilbage, og jeg vil gerne give dig en stor, stor undskyldning for alt, hvad jeg har sagt. Du skal vide, at jeg mener ikke, hvad jeg siger, for i virkeligheden holder jeg faktisk ret meget af dig. *Selvom* – jeg må sige, at sejren i dag er den største igennem de 25 år. Da Per kørte af vejen (Feliciaen kunne ikke klare det øverste stykke af Hulvejen) og jeg så ham ligge

dernede i sneen og finde en krog på sin bil, så jeg kunne trække ham ud. Og se ham ligge der nede, åh, det var bare så dejligt. Men jeg mener ikke noget med det Per – måske en lille smule.

Birgit, Hanne og Knud, (som desværre ikke er til stede), Hanne og Per. Fra min side skal der lyde, tusind tak for de 25 år. Skal vi ikke hilse på dem, slutter Helge sin tale.

Pers tale:

Med henvisning til Helges ord vil jeg også gerne sige tak til vore afgående bestyrelsesmedlemmer. Birgit, du har holdt styr på vores pengesager gennem alle årene. Det har ikke altid været lige let. Om der ikke bare var lavvande i kassen, så har vi endda somme tider været nede at skrabe bunden, godt og vel, så vi har måttet låne os frem for at kunne komme i gang det følgende år. Men det er gået i alle disse år, og det skal du have tak for. Vi vil også på en mere håndgribelig måde sige dig tak. Tag denne kurv med gode sager med hjem, for så kan du også bevise overfor Bent, at vi virkelig mener det, når vi siger dig tak for indsatsen.

Og når det er sagt, så vil jeg også sige tak til Hanne og Knud, selvom de ikke er her. De har begge to gjort et formidabelt stykke arbejde. Vi drillede i mange år Knud med, at selvom det egentlig var ham, der var foreningens sekretær, så var det, for det meste, Hanne, der lavede arbejdet. Til Hannes fødselsdag for nogle år siden nede på Rold Storkro, Stak Helge og jeg hovederne sammen, hvorpå Helge i en tale sagde, at nu var det slut med at Knud var sekretær, fordi det i virkeligheden er Hanne, der laver arbejdet, så hun skal fremover være foreningens sekretær. Jeg siger jer, at Knud blev bleg. Det kunne virkelig ses hvordan han var rystet i sin grundvold. Lige indtil Helge føjede til, at vi havde taget den beslutning, at for fremtiden skulle Knud så være generalsekretær.

Men selvfølgelig har de to gjort arbejdet sammen. I de første mange år foregik det hele jo på papir. Jeg husker, at da vi skulle lave den allerførste udsendelse, så sagde Knud, at der var et herværende pengeinstitut, der skulle have nogle meddelelser sendt ud, og så kunne vores breve jo lige så godt komme med deri. Mon ikke, det var lige omvendt? Men ud over det, så har de to også taget sig af den praktiske del af vore weekendture og vore to rejser til Harzen og Bornholm, og det har de gjort knagende godt. (Hanne og Knud har senere fået overdraget tilsvarende kurve som Birgits).

Så stor tak til jer alle tre. I har på hver sin front gjort et rigtig godt stykke arbejde for Rold Skovs Venner, og vi håber, at vi bliver ved at se jer lige så længe, I kan holde ud til at være med på turene.

Og så vil jeg lige nævne, de poster, som der så bliver ledige. Der har Käthe, som jo igennem lang tid har været den praktiske kasserer, og fået pengene krattet ind ude på turene for senere at aflevere dem til Birgit, lovet, at tage over som kasserer i fuld udstrækning, ligesom Birgit stadig vil stå bag hende, hvis der er noget der skal snakkes sammen om. Vores bestyrelsesmedlem John Kovshøj har ligeledes lovet at overtage sekretærposten. Det kræver dog en lang og stor indsats, før man kan blive generalsekretær, vil jeg dog lige sige.

Og så er der Bente, som glædeligvis har sagt ja til at blive vores nye formand fra årsskiftet. Årsagen er simpelthen den, og nu bruger jeg Helges eget udtryk, at Helge og jeg er ved at blive et par gamle røvhuller, og derfor gerne vil køre på en lidt mere afslappet plan. Det har vi til vores store glæde kunnet erfare, at Bente sagde ja til. Og Bente, du skal vide, at du er valgt med omhu. Den gamle skibsreder omtalte altid rettidig omhu. Det er jo sådan, at konceptet for Rold Skovs Venner siger, at man ikke kan blive valgt, men man kan blive kåret. Og vi fandt jo ud af, at du har den helt rigtige indstilling, både til naturen og den måde, som vi kører vores lille forening på. Og som jeg før har sagt, det er næsten som om det bliver i familien, for Bente og jeg har jo fundet ud af, at vores familier, der kommer fra den samme egn, har op til flere relationer til hinanden. Så det bliver slet ikke så fremmed endda, og jeg er helt sikker på, at det vil komme til at gå lige så godt som hidtil. Så tak til dig Bente, at du vil føre os videre fremover. Det er vi rigtig glade for.

Endelig er der dig Helge. Dig vil jeg ikke undlade at sige tak for vores samarbejde igennem 25 år. Det startede med et lidt fjernt bekendtskab. Jeg vidste godt hvem Helge var, fordi jeg abonnerede på nogle spændende lokalhistoriske blade, der hed "Lokalhistorie i Hadsund Kommune", hvor den mødrene del af min familie er fra. Så jeg vidste egentlig godt hvem Helge var, og kendte så småt til hans forfatterskab. Men da Hanne så overtalte mig til, at vi skulle melde os til et kursus hos Helge i skovens glæder, skulle der ikke så meget til før jeg sagde ja. Jeg har altid holdt meget af Rold Skov lige fra jeg var dreng, og er kommet her som så mange andre på herlige ture, og i kraft af mit FDF liv også på lejre og orienteringsløb. Jeg bildte mig derfor ind, at jeg kendte Rold Skov udmærket. Det gjorde jeg bare ikke, for jeg fandt ud af, at al den historie og al den viden, der findes om de mennesker, der har virket her i skoven på mange forskellige måder, og det at komme på steder, hvor man normalt ikke kommer, alt det kendte jeg ikke. Jeg skal ærligt indrømme, at jeg fik min opfattelse revideret og fik min viden betydelig forøget, og det er fortsat igennem årene.

Men det er ikke slut Helge. For Bente vil jo godt have, at vi to er med lidt endnu, og skal vi være helt ærlige: Det er nok heller ikke for, at vi har så meget imod det. Jeg vil lige tilføje, at ude på Nordkraft, hvor jeg har haft mit virke, der sagde man altid om gamle og veltjente medarbejdere, som måske ikke lavede så meget, at de kun måtte fjernes i tilfælde af brand. Jeg tror nok, at vi to er sådan et par stykker Helge. Så på én gang, tak for vores samarbejde gennem alle disse år. Jeg håber, at vi stadig kan få fornøjelse af hinanden lidt endnu. Hvis du stadig føler trang til at lukke noget ud, så skal det ikke komme an på det. Det bliver jo så bare formand Bente, det kommer til at gå ud over, for nu vil jeg gå nede i bagtroppen. Du har godt nok altid skyldt mig for, at det er fordi, at der er alle pigerne nede.

Jeg vil gerne udbringe en skål og sige tak for samarbejdet til Helge, og tak til alle I andre for at der er nogen, der er klar til at tage over så vi kan føre Rold Skovs Venner videre. Det ville være en forfærdelig skam, hvis det bare skulle høre op.

Efter en lille pause vender Per tilbage:

Må jeg godt føje lidt til. Jeg har ikke fået sagt alt det, jeg gerne ville. Jeg plejer jo til vores julefrokost at gennemgå årets begivenheder, men det vil jeg ikke i år. Jeg vil i stedet nævne nogle højdepunkter fra foreningens 25 års virke. Det skal her siges, at det vi holder allermest af, er vores kære Rold Skov. Men vi har jo også været andre steder henne, og jeg vil her kun nævne de steder, hvor vi har overnattet. Den allerførste tur gik til Læsø, og så har vi været på Samsø og vi har været på Lovns-halvøen. Vi har været i Harzen og på Bornholm. Vi har været i Silkeborg-skovene og i Grib Skov og Jægerspris Nordskov.

Der er fire højdepunkter, som jeg gerne vil fremhæve. Da vi i år 2000 besøgte Harzen var den store udfordring at bestige Bloksbjerg ad den samme rute, som H.C. Andersen gjorde da han var 23 år gammel, hvilken startede helt nede fra den lille by, Ilsenburg. Man følger floden Ilse et stykke vej gennem den smukke Ilsedal, og så begynder den hårde opstigning ad stejle veje op på bjerget. Aldrig har en øl smagt så godt, som da vi endelig nåede derop.

Et andet højdepunkt var da skovrideren i 2008 ærede Helge med at han fik sit eget træ i Rold Skov. Rold Skovs Venner havde en lille finger med i spillet, men vi havde ikke kunnet gøre det, uden at skovrideren var med på idéen. Der deltog 150 mennesker den dag. Skovrideren havde sagt til mig: Du skaffer 100 mennesker Per, så sørger jeg for pressen. Og så tænkte jeg, min del af aftalen skal overholdes, så det blev altså til, at hele 150 mennesker, eller 50 % flere end aftalt, overværede det store øjeblik.

Og så vil jeg også nævne, at i 2009 var vi i Suserup Skov, Grib Skov og Jægerspris Nordskov, hvor Marthin Nygaard kørte med os. Et af højdepunkterne på denne tur var da vi oppe i Jægerspris Nordskov besøgte Kongeegen, Storkeegen og Snoegen. Og det helt store højdepunkt for mig personligt, var da jeg skulle sige et par ord inde ved Kongeegen. Da sagde Helge (jeg ved ikke om han havde kompetence til det), du må gerne gå indenfor indhegnin-

gen. At stå med sin hånd på et levende væsen, der sandsynligvis spirede frem på cirka samme tid, som da den lille dreng, som vi snart fejrer jul for, blev født nede i Betlehem. Eller da der var jernalder her i Danmark. Det var stort.

Endelig kan jeg ikke undlade at nævne vores vellykkede jubilæumsfest ude i Vedstedskovhus for nogle få måneder siden, hvor der alt i alt også kom 150 mennesker. Det var utroligt dejligt, at det gik så godt, og er noget som vi kan tænke tilbage på med glæde. Det var hvad jeg gerne lige ville have med, tak for det, slutter den afgående formand.

Birgits tale:

Jeg kan huske den allerførste tur, hvor der var nogen, der ringede til Helge for at spørge om turen var aflyst pga. vejret. Vejret, sagde Helge, er der noget i vejen med vejret? Det var der ikke, så vi mødte op. Jeg kan også godt huske hvordan det gik. Der var meget sne og der var meget glat. Så jeg faldt og hver gang, jeg prøvede at komme op, så gled jeg ud på alle fire ligesom Bambi. Til sidst kom Per og Knud. Den ene tog fat i benene og den anden i armene for at få mig op. Og så kom jeg da også op, men hvor var jeg flov. På den måde fik vi jo et fantastisk venskab. Jeg har virkelig nydt de her 25 år. Jeg har været rigtig glad for at være med i skoven. Jeg vil gerne blive ved med at komme her, for jeg kan slet ikke undvære jer. I er nogle af mine bedste venner.

Og så Helge, så er det min tur til at købe gave til dig og Pernille. Du ved jo aldrig hvad du ønsker dig, men endelig fandt vi da ud af, at du ønsker dig en stige, så du kan komme op på taget. En, der kan sidde fast oppe på taget, så du heller ikke kan glide ned. Sådan en syntes jeg ikke at jeg kunne have i bilen, men jeg kunne have et gavekort til den, så det har jeg her. Og jeg vil lige sige, at man også kan få en fangline, hvis du nu skulle falde ned alligevel.

Fmd. bryder nu ind med en kommentar til det Birgit sagde: Du glemte at sige, at Knud og jeg havde fat i "stængerne" på dig mindst fem gange. Jeg skulle da nyde det, svarer Birgit som det sidste ord i den sag.

Dagmars og Frodes sang:

Efter al den snak var det nu blevet tiden for også at få rørt sangstemmerne. Dagmar og Frode Pedersen havde været så venlige at medbringe en julesang til Rold Skovs Venner. Endda "En lille glad julesang med en vis morale", som der stod i overskriften. Dejligt, når vores gode og mangeårige medlemmer også vil bidrage til den gode stemning.

Bentes tale:

Ja, Per. På min seddel står der Rold Skovs Venner, og så står der lighedstegn, Per Andersen. De to ting forbinder jeg noget kun med hinanden. Jeg var ved at kigge lidt på hvad tingene betyder. Og jeg har fundet frem til, at Per betyder udholdenhed. Navnet Per er en forkortelse af Peter, som igen kommer fra Petrus, der betyder klippe. Per, du er et meget solidt fundament i Rold Skovs Venner, sådan set en af grundpillerne, og det er I andre også, som har været med i mange år. Uden jer var der ikke noget, der hed Rold Skovs Venner. Du har så ønsket at træde lidt til side, måske også fordi du er ved at være lidt træt, og det kan jeg egentlig godt forstå. I dag Per, har du været formand i 299 måneder, 1.304 uger eller 9.132 dage. Jeg kan godt forstå, at du er træt.

Da vi to hilste på hinanden for 15 år siden, havde vi 10 års jubilæumstur. Det var første gang, jeg var med. Det kom sig af, at jeg havde hørt, at der var nogle mennesker, der gik derude i Rold skov. Jeg ringede først til Bodil på turistkontoret inde i Skørping. Hun henviste mig så til

dig eller Helge, og så fik jeg at vide, at det var der og der og at jeg bare kunne møde op. Det var inde i Skørping, og gik så med der, og det var både med røveroverfald og juletræ. Og det var jo en rigtig hyggelig lille forening, og jeg valgte så at komme med flere gange. Og Per Andersen, du var jo formand og så var der ham der med den røde lue.

Nu skal vi så helt frem til 2002. Da var det så, at du rigtig fandt ud af, hvem jeg egentlig var. Du fortalte her i dag, at vi var på Bornholm og var på vej hjem. Og jeg havde lige fået ny kæreste, som nu er min mand, og det der med at komme hjem, det kunne kun gå for langsomt. Så da jeg hopper af der i Haverslev og springer lige direkte i armene på Kurt, da kunne jeg se, at der oppe i bussen var der en hel masse næser. Du sagde bagefter til Hanne, at sådan ville du også gerne modtages.

Ja, så er jeg nu kommet til at stå her som jeg gør nu i dag, hvor jeg skal prøve at tage over efter dig. Det bliver godt noget af en svær opgave at løfte, for du har suseme gjort det godt. Snakken går på, at det her er et regeringsskifte, men jeg vil ikke love noget, og derfor har jeg heller ikke nogle brudte valgløfter, som kan indhente mig senere hen. Jeg prøver at gøre det efter bedste evne, og det vil vi alle sammen, og fordi, igen, hvis der ikke er nogen, der slutter op om Rold Skovs Venner, om det er bestyrelsesmedlemmer, eller det er deltagerne, er der ikke noget, der hedder Rold Skovs Venner. Og hvis der er nogen, der tager nej-hatten på og siger, det gider vi ikke, hvor er vi så henne? Jeg vil prøve at gøre det efter bedste evne, Per, og til dig der har jeg det ønske. Lad være med at gå foran mig, så kan jeg ikke høre dig. Lad være med at gå efter mig, så kan jeg ikke se dig, men vil du ikke godt gå på siden af mig. – Det er en aftale, sagde Per og Bente til hinanden. – Bente sluttede sin flotte tale af med at overrække Per en kurv med samme dejlige indhold, som var kommet Hanne, Knud og Birgit til del.

Efter en ganske kort pause fortsætter Bente:

Ja, Per. Du træder nu lidt ud på sidelinjen. Du er absolut ikke glemt på nogen som helst måde. Derfor er vi nogen, der har stukket hovederne sammen, anført af en vis person, som vi ikke skal nævne her. Vi vil rigtig meget gerne have lov til at udnævne dig til æresmedlem og hermed overrække dig det her. – Bente overrækker Per et flot, indrammet dokument, hvorpå den ærefulde titel er anført. – Tusind tak til dig Bente og tusind tak til jer alle sammen, siger en glad Per. Jeg tror, at jeg vil bruge det ord, som Helge sagde i forbindelse med indvielsen af sit træ. Det er et ridderslag. At blive udnævnt til æresmedlem af Rold Skovs Venner er stort. Du har fortjent det, siger Bente. Hvorefter Helge på opfordring læser dokumentet op, hvilket endda øverst er forsynet med Rold Skovs Venners flotte logo. Tak skal I have alle sammen, gentager Per.

Käthes erklæring:

Jeg vil gerne have lov til at sige noget til Per. Da du nu er blevet udnævnt til æresmedlem, så har vores tidligere kasserer, Birgit og jeg besluttet os for, som enerådende for den pengemæs-sige afdeling, at du skal gå gratis med hver gang, du kommer. Hertil svarer Per: Jeg ved jo, at du kommer ovre fra øen, så det er sød musik i en jydes ører.

Hermed havde alle vist sagt, det de ville. Men hyggen og samværet var ikke forbi. Vores gode ven, Axel Meilholm, her på Røverstuen kaldet Musikus, havde også dette år tilbudt at under-holde med sin sang og musik. Fantastisk, at han lige på stedet kan foredrage en

vise, der beskriver vores aktuelle gøren og laden. Tak til ham og hans søde kone, Helle. Endelig skal vi jo ikke glemme vores årlige gavespil i form af omvendt lotteri. Dette års fem præmier bestod, dels af tre eksemplarer af Helges flotte bog ”De drog ud – men glemte ikke”,

som han har skrevet i anledning af Rebildselskabets 100 års jubilæum, og dels af 2 x 2 flasker spændende øl, som var sponseret af Røverstuen, endda med 10 % rabat for en middag ved næste besøg. Også for dette siger vi tak.

Se, dette blev jo en afslutning på året og en juleafslutning lidt ud over det sædvanlige, og derfor også en meget anderledes ”turberetning”. Men det blev også en afslutning for den afgående formand, som han slet ikke havde forventet. Han kan dog godt regne ud, hvem den anfører, som ikke måtte nævnes, er, så stor tak til ham. Mit sidste ord skal derfor være. Tak for mange gode stunder, oplevelser og godt samarbejde gennem de 25 år. Jeg ønsker held og lykke for Rold Skovs Venner og for Bente i hendes formandsgerning i årene der kommer.

pa, formand emeritus

Turledelse 2012:

Turleder: Helge V. Qvistorff, Store Kirkebjerg, Hedevej 40, 9575 Terndrup.

Kasserer: Birgit Eriksen, Harrildvej 30, Øster Hornum, 9530 Støvring.

Kassererassistent: Kätthe Larsen, Nibevej 220, Molbjerg, 9530 Støvring.

Generalsekretær: Knud Andersen, Blomsterskrænten 23, 9400 Nørresundby.

Sekretær: Hanne Andersen, Blomsterskrænten 23, 9400 Nørresundby.

Sekretærassistent: Bente Bruun, Roldvej 120, 9610 Nørager.

Bestyrelsesmedlem: John Kovshøj, Esbjergparken 73, 9220 Aalborg Ø.

Webmaster: Lennart Greig, Isgaardsvej 3, 5000 Odense C.

Fotografer: John Mortensen, Esther Studstrup, Ole Christiansen og Marthin Nygaard.

Formand: Per Andersen, Harlekinvej 7, 9000 Aalborg.